

Formanden: Sammen med denne sag foretages den under punkt 4 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om afslutning af en traktat mellem Danmark og Island om overførelse af dele af Den arnamagnæanske Stiftelses håndskrifter til forvaring og forvaltning af universitetet i Reykjavik.

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 1599, fremsættelsen i tidenden sp. 3108).

Sagerne sattes til forhandling.

Alsing Andersen: „I tiden fra begyndelsen af det 12. århundrede og op til reformationen udførtes på Island en litterær stordåd“. Således begynder den betænkning, som kommissionen om de islandske håndskrifter afgav i oktober 1951. Disse ord er udtryk for kommissionens enstemmige vurdering, og ordene er ingenlunde for pompøse. De islandske håndskrifter er et enestående litterært, historisk og kulturelt monument i Nordens historie. De emner, der behandles i håndskrifterne, er af imponerende alsidighed, ikke mindst når man tager tidspunktet og Islands fjerne beliggenhed i betragtning.

Det islandske alting indtager en central stilling i denne sags historie. Det vedtog nemlig så tidligt som i 1117 en beslutning om nedskrivning af de islandske love, således som de forkyndtes fra lovbjergene på Tingvallasletten, men omkring denne mere officielle litteratur vrimler det med værker af både verdslig og religiøs karakter, på prosa og på vers, fremstillinger af Islands historie fra den gang, da forfædrene til Islands nuværende befolkning første gang satte foden på Islands jord i året 874, og op gennem tiderne, også omfattende dele af norske og danske kongers historie samt så specielle emner som astronomi og mytologi, geografi og sprogvidenskab.

Men det, som først og fremmest har gjort denne litteratur velkendt også uden for Islands grænser, og som kan kaldes Islands største litterære bedrift, er selve sagalitteraturen, særlig slægtssagaerne. Derfor taler vi alle sammen både i daglig tale og ved festlige lejligheder om Island som saga-

øen, men desværre dækker denne betegnelse ikke helt kendsgerningerne. De håndskrifter, hvori hele denne berømte gamle islandske litteratur er nedfældet, på et tidspunkt, der rækker over 800 år tilbage i tiden, befinder sig nemlig uden for Island, i overvejende grad her i København.

Således har situationen været i over 250 år, idet de betydningsfuldeste og værdifuldeste af disse håndskrifter, nemlig pergamenthåndskrifterne eller skindbøgerne, har befundet sig i det kgl. bibliotek i København i omkring 300 år. Situationen er altså den, at Island er sagaøen uden sagaer. Lige så naturlig den historiske forklaring herpå er, lige så urimelig og uholdbar er denne tilstand i dag.

Hvem er det nemlig, der har frembragt disse håndskrifter? De er i aldeles overvejende grad skrevet af islændinge i Island for islændinge. Derfor er de islandske litterære frembringelser ikke noget andet lands. De er det islandske folks åndelige, litterære, nationale arv, ikke noget andet folks. Denne kendsgerning ændres ikke ved den omstændighed, at adskillige af værkerne omhandler andre landes forhold og dele af andre landes historie, hvad enten det så er Norges, Danmarks, Færøernes, Grønlands, Orkneyøernes eller andre landes. Lige så lidt kan denne kendsgerning ændres af, at skæbnen har ladet håndskrifterne opbevare i København de sidste 300 år.

Men de, der er modstandere af, at den nuværende tilstand ændres til gunst for Island, fremfører så Arne Magnussens testament. Københavns universitet var jo lige til 1911 fælles universitet for Island og Danmark. Det var derfor helt naturligt, at Arne Magnussen i 1730 måtte ønske, at hans samling skulle opbevares og bestyres af Islands og Danmarks fælles universitet. Men heraf kan man ikke drage den slutning, at islændingen Arne Magnussen, der selv betragtede Island som sit fædreland, ved sit testamente ville udelukke sit islandske fædreland fra dets egne nationale skatte, naturligvis ikke.

En sådan antagelse ville ikke alene være naturstridig, men den modsiges direkte af en paragraf i den fundats, som efter samråd med Arne Magnussen, men efter hans død, blev udfærdiget af professor Gram og justitsråd Bartholin. Det hedder